

AYŞE ÇELİK ve DESTEKÇİLERİ DOSYASI

KİŞİLER:

Ayşe Çelik, Diyarbakır'da bir süre Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmenlik yaptı. Beyaz Show'a bağlandığında öğretmen olduğunu söylemesi sebebiyle medyada "Ayşe Öğretmen" olarak anıldı.

Beyaz, Beyazıt Öztürk, tanınmış bir sunucu. Kendi adıyla tanınan Beyaz Show, Kanal D adlı popüler kanalın en çok izleyici toplayan programlarından biri.

OLAY:

8 Ocak 2016 gecesi Kanal D'de yayınlanan Beyaz Show isimli eğlence programına telefonla bağlanarak "Ülkenin doğusunda güneydoğusunda neler olup bittiğinin farkında mısınız? Burada doğmamış çocuklar, anneler, insanlar öldürülüyor. (...) Çocuklar ölmesin, anneler ağlamasın." diyen Ayşe Çelik hakkında "terör örgütü propagandası" suçlamasıyla soruşturma açıldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 14 Ocak günü Ankara'daki bir toplu açılış töreninde yaptığı konuşmada Ayşe Çelik'in sözlerini "Terör örgütü propagandası" olarak nitelendirdi.

SORUŞTURMA:

Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı canlı yayında söylediği sözler gerekçesiyle Ayşe Çelik hakkında, Ayşe Çelik'in sözlerini alkışlattığı için programın sunucusu Beyazıt Öztürk ve yayını kesmeyerek propagandaya zemin hazırladığı gerekçesiyle program sorumlusu Kadir Turnalı hakkında "terör örgütü propagandası" iddiasıyla soruşturma başlattı. Soruşturma sonunda Beyazıt Öztürk hakkında takipsizlik kararı verildi, Ayşe Çelik ve Kadir Turnalı hakkında ise 1 yıldan 5 yıla kadar hapis istemiyle iddianame hazırlandı.

"Programın 8 Ocak 2016 tarihli yayınına Diyarbakır'dan telefonla bağlanan Ayşe Çelik isimli şahsın PKK terör örgütünün ülkemizin özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgesinde gerçekleştirmiş olduğu şiddet, bombalama, suikast gibi kamu düzenini ciddi anlamda bozucu ve yıkıcı eylemlerine karşı güvenlik güçlerince başlatılan operasyonları, adeta bölge halkına karşı yürütülen kasıtlı bir operasyonmuş gibi sunduğu..."

RTÜK ise, Ayşe Çelik'in sözlerini "terör örgütünün lisanını kullanmak" olarak değerlendirerek Kanal D'ye 900.000 TL'lik bir ceza verdi.

AYNI SUÇA KATILANLAR:

Ayşe Çelik hakkında başlatılan soruşturmadan sonra İstanbul, Ankara ve İzmir'de hukukçu, müzisyen, akademisyen ve gazetecilerden oluşan toplam 38 kişi, Ayşe Çelik'in sözlerinin altına imza attıklarını ve doğacak sorumluluğu üstlendiklerini belirterek kendileri hakkında suç duyurusunda bulundu. Ancak üç ildeki mahkemelerin her birinden farklı uygulamalar geldi.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı “suçun şahsiliği ilkesi”ne atıfta bulunularak takipsizlik verdi:

“Suç işleme kastıyla değil, suç isnadıyla soruşturmaya maruz kalan kişi ya da kişileri savunma, onlara manevi destek olma kastıyla hareket eden şüphelilerin eylemlerinin suç oluşturmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına...”

İzmir'deki savcılık dilekçeyi almayı reddetti(!) Katılımcılar iadeli taahhütlü posta ile gönderdiler.

İstanbul Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı ise Ayşe Çelik'in destekçileri hakkında terör örgütü propagandası yaptıkları iddiasıyla soruşturma başlattı:

“Ayşe Çelik'in tamamen art niyetli, kesinlikle fikir açıklama amacı dışında güvenlik güçlerinin terör örgütüne yönelik eylemlerini karalayıcı, gerçek olayları çarpıtmak suretiyle terör örgütünün eylemlerinin meşru olduğu ve terör örgütünün masum bir yapı olduğu şeklinde algı oluşturmaya yönelik beyanlarına, kendilerinin de katıldıkları yönündeki beyanlarının açıkça terör örgütü propagandası suçunu oluşturduğu...”

KOVUŞTURMA:

Davanın görülmesine 23 Eylül 2016'da Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Duruşmada Ayşe Çelik sözlerinin arkasında olduğunu söylerken destekçileri de ortak savunma vererek Ayşe Çelik'in arkasında olduklarını, bu sözlerin suç sayılmayacağını tekrarladılar.

1 Mart 2017'deki üçüncü duruşmada savcı Ayşe Çelik'in sözlerinin terör örgütü propagandası olduğu iddiasıyla Terörle Mücadele Kanunu 7/2 maddesiyle cezalandırılmasını istedi. Savcılık, Ayşe Çelik'in sözlerini yineleyerek kendileri hakkında suç duyurusunda bulunan destekçiler hakkında ise beraat istedi.

26 Nisan 2017'de görülen son duruşmada 38 destekçi ve program yapımcısı hakkında beraat kararı verilirken Ayşe Çelik hakkında Terörle Mücadele Kanunu madde 7/2 gereğince 1 yıl 3 ay hapis cezasına hükmedildi. Ceza ertelenmedi.

27 Eylül 2017'de İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf) Ayşe Çelik'in cezasını onadı:

“Sanık Ayşe Çelik'in ulusal bazda yayın yapan bir TV kanalında ekrana gelen programın canlı yayınına telefonla bağlanarak PKK/KCK terör örgütünün doğu ve güneydoğudaki bazı yerleşim birimlerinde örgüt militanları tarafından yollara barikatlar kurulması, hendekler kazılması ve bombalı tuzaklar yerleştirilmesi ve sözde özyönetim adı altında işgal eylemleri gerçekleştirilmesi neticesinde bu yerde yaşayan ve evini terk edemeyenleri rehin olarak alan ve canlı kalkan olarak kullanan teröristlere karşı yasanın verdiği yetki ve sorumlulukla azami gayret göstererek mücadele eden güvenlik güçlerinin operasyonlarını salt orada yaşayan sivillere karşı yapıyormuş gibi göstermek suretiyle terör örgütünün güneydoğudaki yerleşim yerlerindeki eylemlerini meşru göstermeye çalışması şeklinde gerçekleşen eyleminin silahlı terör örgütü PKK/KCK'nın cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek, övecek, teşvik edecek nitelikte olduğu

anlaşılmaqla yerel mahkemenin kabulünde belirtilen gerekçelerde herhangi bir isabetsizlik görülmemekle...”

İNFAZIN ERTELENMESİ:

23 Aralık 2017’de Ayşe Çelik’e cezaevi tebligatı geldi. Ayşe Çelik’in avukatı, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına doğum ve bebeğine hayatının ilk altı ayında evinde anne sütü verebilmesi amacıyla infazın ertelenmesi başvurusunda bulundu. Ayşe Çelik erteleminin sonunda 20 Nisan 2018’de cezaevine girdi.

TAHLİYE (veya İNFAZA ARA VERME):

Ayşe Çelik 4 Mayıs’ta tahliye edildi. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, Çelik’in küçük bebeğinin ana sütünden mahrum kalmaması için infaza 6 ay ara verildiğini açıkladı. Eğer anayasa Mahkemesine yapılan başvuru sonuç vermezse 31 Ekim’de yeniden cezaevine girecek.

ANAYASA MAHKEMESİ:

Ayşe Çelik, Anayasa’nın 25. maddesinde düzenlenen “*Düşünce ve Kanaat Hürriyeti*”, 26. maddesinde düzenlenen “*İfade Hürriyeti*” ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10. maddesinde düzenlenen “*İfade Hürriyeti*” hakkıyla Anayasa’nın 36. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesinde düzenlenen “*Adil Yargılanma Hakkı*”nın ihlal edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuruda bulundu.

Başvuruda AİHM kararlarına atıfta bulunularak, *2015 yılının 2. yarısından itibaren Türkiye’de silahlı çatışmaların hızla yükseldiğine, silahlı çatışmaların kent merkezlerine sıçraması, uzun süreli ilan edilen sokağa çıkma yasaklarının büyük mağduriyetlere neden olduğuna ve başvuru Ayşe Çelik’in de bizzat bu mağdurlardan biri olduğuna dikkat çekildi. Ayşe Çelik’in ceza almasına sebep olan konuşmaları ise bir “yardım çağrısı” olarak tanımlandı.*

Anayasa Mahkemesi, henüz bir karar vermedi.

YARGIYI YARGILAMA

Gereği düşünöldü.

1. Ayşe Çelik’in Beyaz Show’a bağlanarak söylediği sözler hiç kuşkusuz “ifade özgürlüğü” kapsamında ve Anayasa güvencesi altında. ([Anayasa Madde 25 ve 26](#), [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10. Madde](#)) Yapılan uygulama, bu hakkın alenen ihlali.
2. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Adliye’ye intikal etmiş bir konuda sanık aleyhine görüş belirterek “*Adil yargıyı etkilemeye teşebbüs*” suçunu işlemiş durumda. ([TCK 288. Madde](#))

3. Ayşe Çelik'in beyanlarının altına imza atarak onunla aynı sözleri tekrarlayan sivil itaatsizlere “suçun şahsiliği” ilkesini gerekçe göstererek takipsizlik veren Ankara'daki Savcılığın kararı da hukuka ve kanunlara aykırı. Zira destekçiler, “Biz Ayşe Çelik'in ifade özgürlüğünü savunduk” demiyor, aynı sözlerin kendi görüşleri de olduğunu söylüyor ve bunu Adliye önünde (medyanın ve kameraların gözü önünde) alenen açıklıyor. Savcılık, en azından “görevini kötüye kullanma” suçunu işlemiş durumda.(TCK 257. Madde)
4. İzmir'deki savcılığın suç duyurusunu almayı bile reddetmesi, Anayasa'da güvence altına alınan “Dilekçe verme hakkı”nın çiğnenmesi oluyor. Savcılık, en azından “görevini kötüye kullanma” suçunu işlemiş durumda.(TCK 257. Madde)
5. Terör örgütü propagandası yapmakla suçlanan Ayşe Çelik hakkında ilk derece ve Bölge Adliye Mahkemeler'nin (istinaf) değerlendirmelerinde ‘terör örgütüne karşı bir söz söylememesi’ konu ediliyor. Bu durumda Çelik, söylediklerinden değil, söylemediklerinden ötürü ceza almış oluyor. Böyle bir hükmün hukuk açısından dayanağı olmadığı açık. Üstelik öyle bir mantık ki, artık herkesin “Niye şunu söylemedin” diye suçlanması ve yargılanması yolunu açabilir.
6. Duruşma savcısı tarafından Ayşe Çelik hakkında terör örgütü propagandası yaptığı iddiasıyla cezalandırma talep edilirken onunla aynı suçu işleyen sivil itaatsizler için beraat istenmesi, Anayasanın “kanun önünde eşitlik” ilkesine aykırı. (Anayasa madde 10). Buna gerekçe olarak gösterilen “Onların amacı başka, suçun manevi unsuru, yani KASIT yok” iddiası, sivil itaatsizlerin aynı sözleri mahkeme önünde -medyanın da tanıklığında- “Bu bizim de görüşümüzdür” demeleri, aynı sözleri duruşmada da tekrarlamaları karşısında havada kalıyor.
7. “Sözlerin asıl sahibi Ayşe Çelik, ötekiler onun dediklerini tekrarladılar” mantığı, eğer bu bir SUÇ ise geçerli olabilir mi? Söz gelimi bir insan bir başkasını altına alıp pataklarken onun yakın arkadaşı olan üçüncü bir kişi, arkadaşını yalnız bırakmamak için kavgaya dahil olarak ikinci kişinin ağzını burnunu kırsa “Aaa, bu sayılmaz, senin kastın başkaydı” mı denilecek? Anayasa Madde 10 tekrar ihlal ediliyor.

GEREKÇELİ KARAR

Kamuoyunda Ayşe Öğretmen'in davası diye bilinen resim öğretmeni Ayşe Çelik'e karşı açılan “terör örgütü propagandası” davası, Türkiye’de yalnızca ifade özgürlüğünün (Anayasa Mad: 26) değil onun da gerisinde ve hiçbir zaman kısıtlanamayacak ve istisnası olmayan düşünce özgürlüğünün de (Anayasa Mad: 25) ne derecede ihlal edildiğinin tipik bir örneğini teşkil etmektedir.

İfade ile düşünce özgürlüğü ayrımını kavrayabilmek için Anayasamızda konuyla ilgili düzenlemeye bakmak gerekir.

Anayasanın 25/1. Maddesinde düşünce ve kanaat özgürlüğü şu şekilde yer almaktadır. “Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.”

Maddenin ikinci fıkrasında ise kimsenin düşünce ve kanaatlerin açıklanmaya zorlanamayacağı ve hiç kimsenin düşünceleri ve kanaatleri nedeniyle kınanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Anayasanın 26. Maddesi ise Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetini düzenlemektedir. Maddede şöyle denmektedir: “Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar”.

Demek ki insanların iradeleri hilafına önce düşüncelerinin ne olduğunun bilinmesi ve ardından düşünceleri nedeniyle kınanması Anayasaya göre kesin bir şekilde yasaklanmıştır. Bu yasak iki şekilde ihlal edilebilir. Ya işkence veya tehdit gibi fiili bir durumun yaratılması ile ya da bir mahkeme hükmüyle cezalandırılma tehdidi ile.

Ayşe öğretmen, içeriği hiçbir suçu içermediği açık olan sözlerinin duruşmada ceza tehdidi altında açıklamak zorunda bırakıldığından yalnızca ifade özgürlüğü değil aynı zamanda kesin koruma altında olan düşünce özgürlüğü de ihlal edilmiştir.

Türkiye’de ifade özgürlüğünün de önünde olan düşünce özgürlüğünün nasıl kaba bir şekilde ihlal edildiğini daha iyi anlayabilmek için onun cezalandırıldığı sözlerini iddianamede yazılı olduğu şekilde aynen aktaralım.

Ayşe Çelik: Ülkenin doğusunda güneydoğusunda neler olup bittiğinin farkında mısınız? Burada doğmamış çocuklar, anneler, insanlar öldürülüyor. Sanatçı olarak insan olarak bir şekilde siz de yaşananlara sessiz kalmamalısınız ve bir şekilde dur demelisiniz. Ayrıca bir şey daha söylemek istiyorum. Ölen çocuklara sevilen zavallı insanlar var. Ben bu insanlara, daha doğrusu biz bu insanlara hiçbir şey söyleyemiyoruz, yazıklar olsun demekten başka.

Beyazıt Öztürk: Doğru.

Ayşe.: Bir şey daha söylemek istiyorum, kusura bakmayın. Ben öğretmenim öğrencileri terk eden öğretmenlere seslenmek istiyorum. Bir daha oralara nasıl dönecekleri o güzel masum tertemiz yürekli çocukların yüzüne, gözlerinin içine nasıl bakacaklar. Ben konuşamıyorum. Gerçekten. Burada yaşananlar ekranlarda medyada her şey çok farklı aktarılıyor. Yani gerçekten konuşamıyorum, sessiz kalmayın. İnsan olarak biraz daha hassasiyetle yaklaşın. Görün duyun artık bize el verin. Yazık insanlar ölmesin. Çocuklar ölmesin. Anneler ağlamasın. Söyleyeceklerim bu kadar. Çok teşekkür ederim.

Beyazıt: Ayşe hanım... Bir alkış alalım öncelikle Ayşe hanıma.

Ayşe.: Aslında çok şey söylemek istiyorum. Duygu yoğunluğundan dolayı hiçbir şey söyleyemiyorum.

Beyazıt: Pardon duyamıyorum, pardon.

Ayşe.: Siz de fark ediyorsunuz sesim titriyor.

Beyazıt: Farkınayız, evet.

Ayşe.: *Bomba seslerinden, kurşun seslerinden... insanlar susuzlukla, açlıkla mücadele ediyor. özellikle bebekler çocuklar. Lütfen siz de ziyade olun sessiz kalmayın lütfen.*

Beyaz: *Çok çok teşekkür ediyoruz Ayşe hanım. Öncelikle...*

Ayşe.: *Ben çok teşekkür ederim beni bağladığınız için.*

Beyaz: *Rica ederiz rica ederiz ne demek.*

Ayşe.: *Bir nebze de olsa sesimizi buradan duyurabiliysek ne mutlu bize.*

Beyaz: *Çok iyi yaptınız çok teşekkür ediyoruz. Hassasiyetiniz için de ayrıca size çok teşekkür ediyoruz gerçekten de elimizden geldiğince de duyurabildiğimiz yerlerden biz de elimizden geleni yapmaya gayret ediyoruz. Emin olun. Ama bu söyledikleriniz bir kere daha bize ders oldu. Daha da fazla yapmaya gayret edeceğiz. Buradan oradaki herkese selam olsun. İnşallah en kısa zamanda bütün o söylediğiniz barış dilekleri bizim için de geçerli. Biz de diliyoruz. En kısa zamanda bütün bunlar çözülsün istiyoruz. Çok teşekkür ederiz Ayşe hanım. Sağ olun.*

Ayşe.: *Ben teşekkür ederim.*

Beyaz: *Elinize yüreğinize sağlık. Teşekkür ederiz. Evet devam edelim. Kaldığımız yerden. Ama gerçekten Ayşe hanıma çok çok teşekkür ediyoruz sağ olsun. Ama bütün bunların bir şekilde konuşuluyor olması da lazım. Yeri zamanı neresi olursa olsun bazı şeylerin dile getiriliyor olması lazım. Bugün Ayşe hanım yarın başka birisi başka bir yerlerde başka programlarda sesinin titremesi bile bence, bence bir alkışı daha hak ediyor bence.*

Görüldüğü gibi Ayşe Öğretmen, hiçbir şekilde suç sayılamayacak sözleri gerekçe gösterilerek açılan dava sonucunda hapse girmiş, ardından yeni doğan bebeği nedeniyle infaza ara verilmiştir. Bir müddet sonra hükmolunmuş cezasının çektirilmesi için yeniden hapse girecektir.

Bu olaydaki önemli bir katkı da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Adliye'ye intikal etmiş bir konuda" sanık aleyhine görüş belirtmesi. Erdoğan, bu beyanı ile "Adil yargıyı etkilemeye teşebbüs" suçunu işlemiş durumda. (TCK 288. Madde)

Dosyası şu anda Anayasa Mahkemesinde. Ağır yürüyen yargı nedeniyle Anayasa Mahkemesi halen bir karar verememiş durumda. Önümüzdeki süreçte lehe bir karar verilmezse Ayşe Öğretmen yalnızca düşünceleri nedeniyle yeniden hapse girecek.

Türkiye'deki aydınlar, sivil toplum örgütü üyeleri ve kanaat önderleri Ayşe öğretmen davasını önemli bir sivil itaatsizlik eylemiyle protesto ettiler. Bu çerçevede onun suçlamasını üstlendiler. Buna rağmen , Ayşe Öğretmene reva görülen bu haksızlığın ulusal ve uluslararası kamuoyunda daha yankılanmaması için bazı yargı yerinde dava açılmayarak bazı yargı yerinde beraat kararı verilerek konunun daha fazla gündemde kalması önlenmek istendi.

Bu dava ile amaçlanan yalnızca Ayşe Öğretmenin cezalandırılması değil, aynı zamanda diğer insanların kendilerine **otosansür** uygulmasıdır.

EKLER

(Ref. www.mevzuat.gov.tr)

Anayasa Madde 10: (Kanun önünde eşitlik)

Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. ... Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Anayasa Madde 25: (Düşünce Özgürlüğü)

Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

Anayasa Madde 26: (İfade Özgürlüğü)

Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.”

AİHS (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Madde 10: (Düşünce ve İfade Özgürlüğü)

Herkes görüşlerini açıklama ve ifade özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir.

TCK (Türk Ceza Kanunu) Madde 288: (Adil yargıyı etkilemeye teşebbüs)

Görülmede olan bir davada veya yapılmakta olan bir soruşturmada, hukuka aykırı bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunması için, yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunan kişi, elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

TCK (Türk Ceza Kanunu) Madde 257: (Görevi kötüye kullanma)

Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.